

18.4.2012

Dnro 289/2/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

POISTOHAKEMUSTEN MÄÄRÄN KASVU TYÖTTÖMYYSTURVA-ASIOISSA

1

ASIA

Kävin työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa tarkastuksella helmikuussa 2011. Tuolloin asioiden keskimääräinen käsittelyaika lautakunnassa oli hieman yli kuusi kuukautta. Lautakunta uskoi kuitenkin saavansa käsittelyajan lyhenemään selvästi vuoden loppuun mennessä.

Tammikuussa 2012 saamani tiedon mukaan asioiden keskimääräinen käsittelyaika lautakunnassa vuonna 2011 oli ollut kuusi kuukautta. Lautakunnan mukaan käsittelyaikaa ei ollut onnistuttu lyhentämään tavoitteen mukaisesti. Sen mukaan yhtenä syynä tähän oli ollut Kansaneläkelaitoksen tekemien poistohakemusten määrän voimakas kasvu. Niitä oli saapunut lautakunnan mukaan yli 1 000 enemmän kuin vuonna 2010.

Lautakunta arvioi edelleen, että suurin syy kasvuun oli vuoden 2010 alun lainmuutos, jonka myötä työttömyysetuutta ei makseta niiltä päiviltä, jolloin henkilö on pois työllistymistä edistävästä palvelusta ilman hyväksyttävää syytä (TTL 10 luku 3 §). Lautakunnan arvion mukaan Kela saattaa saada tiedon sanotunkaltaisesta poissaolosta työ- ja elinkeinotoimistosta viipeellä, jolloin työmarkkinatukipäätös on jo ehditty antaa. Lautakunnan mukaan myös Kelan päätöksentekomenettely, jossa se saattaa antaa peräkkäin muutaman samansisältöisen päätöksen, joita täytyy myöhemmin oikaista, mutkistaa tilannetta. Lautakunnan ilmoituksen mukaan sille saapuvista asioista jo lähes kolmasosa on poistohakemuksia. Se ei pidä mielekkäänä, että yhden tai kahden päivän poissaolo aiheuttaa poistohakemusprosessin. Asia vaatisi lautakunnan mukaan lainsäädännön muuttamista.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla otin asian omasta aloitteestani tutkitavaksi

Pyysin Kansaneläkelaitosta toimittamaan minulle selvityksen työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle osoittamiensa poistohakemusten määrästä sekä arvionsa hakemusten määrän mahdollisen kasvun syistä. Pyysin sitä antamaan myös selvityksen omasta päätöksentekomenettelystään erityisesti työllistymistä edistävässä palvelussa olevien työttömyysetuuden saajien osalta sekä edellä mainittuihin poissaoloihin liittyvistä kysymyksistä, kuten esimerkiksi tiedonkulusta sekä suostumuksen hankkimisesta päätöksen oikaisuun. Lisäksi pyysin laitosta antamaan lausuntonsa niin omasta menettelystään kuin nykyisestä järjestelmästä ja tilanteesta yleisellä tasolla.

2

SELVITYS

Kansaneläkelaitos antoi 12.3.2012 lausuntonsa asiaan. Se selosti siinä asiaan liittyvää lainsäädäntöä sekä omaa menettelyään poistohakemuksissa. Se antoi arvioitaan myös poistoesitysten määrään vaikuttavista tekijöistä.

Kansaneläkelaitos ilmoitti käsityksensä, että poistoesitysten määrän vähentäminen edellyttäisi lainmuutosta. Se ilmoitti kirjelmöineensä asiasta jo kesällä 2010 sekä työ- ja elinkeinoministeriöön että sosiaali- ja terveysministeriöön ja esittäneensä poissaolosäännösten mahdollista muuttamista helpommin toimeenpantavaksi. Laitos kertoi esittäneensä lakiin lisättäväksi säännöstä, joka mahdollistaisi tiettyjen edellytysten täyttyessä asioiden ratkaisemisen uudelleen ilman poistohakemusta tai asianosaisen suostumusta.

Kansaneläkelaitos on lisäksi ilmoittanut pohtivansa omia käsittelyprosessejaan, jotta suostumusten saaminen päätösten oikaisuun tehostuisi ja poistohakemusprosessit vähenisivät. Lisäksi se selvittää mahdollisuutta tietojärjestelmien muutokseen, joka mahdollistaisi takautuvien tarkastus- ja oikaisupäätösten tekemisen myös yksittäisille päiville. Tällaisen muutoksen tekeminen on kuitenkin laitoksen mukaan suuritöinen ja vie aikaa.

Työ- ja elinkeinoministeriöstä saamani tiedon mukaan nyt puheena oleva asia on vireillä ministeriössä. Ylitarkastajan mukaan ministeriö pyrkii ensi vaiheessa selvittämään poissaolojen syitä. Sen tarkoituksena on etsiä niitä ongelmallisia tilanteita, jotka johtavat poistohakemuksiin, ja hakea niihin ratkaisuja. Tähän liittyy myös informaation lisääminen siitä, kuinka tärkeää viivytykset tiedonkulku asiassa on sekä myös toimenpiteeseen osallistujien velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistoille poissaolopäivistä. Ylitarkastajan mukaan mahdollisia lainsäädäntömuutoksia on tarvittaessa mahdollista sisällyttää työttömyysturvalain muutosesitykseen, joka on tarkoitus antaa hallitukselle syksyllä 2012.

3

RATKAISU

Saamani selvityksen mukaan nyt puheena oleva asia on siis työ- ja elinkeinoministeriössä selvittävänä. Tämän vuoksi asia ei annakaan minulle tässä vaiheessa aihetta enempaan toimenpiteisiin. Pidän kuitenkin tärkeänä, että Kansaneläkelaitos lausuntonsa mukaisesti omalta osaltaan selvittää niitä mahdollisuuksia, liittyen käsittelyprosessiinsa ja tietojärjestelmiinsä, joilla se mahdollisesti pystyisi vähentämään lautakunnalle tehtävien poistohakemusten määrää.

Lähetän tämän ratkaisuni myös työ- ja elinkeinoministeriölle. Pyydän sitä ilmoittamaan minulle 3.12.2012 mennessä selvitystyönsä tuloksista. Lähetän päätökseni tiedoksi myös työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.